

SAŽETAK GONG-ove ANALIZE O SUKOBU INTERESA

Pripremio Duje Prkut, u suradnji s Draženom Hoffmanom i Marinom Škrabalo
Kontakt: duje@gong.hr

Istraživački centar GONG-a

Radni materijal za potrebe tematske rasprave na konferenciji
„Pravo na dobru upravu u hrvatskoj praksi“, Zagreb, 26. travnja 2013.

Kako razumijemo sukob interesa?

Sukob interesa je iznimno složeni društveni, politički i pravni koncept koji u posljednje vrijeme dobiva na važnosti u brojnim zemljama – raste broj funkcija koje se zahvaćaju instrumentima politike upravljanja sukobom interesa, raste broj instrumenata koje se koriste, povećava se gustoća regulacije, ovo postaje temom od javnog interesa. Nekoliko je razloga za ovakve trendove.

Krajnji cilj svake politike upravljanja sukobom interesa treba biti **očuvanje javnog povjerenja** kroz osiguranje profesionalnog obavljanja službenih dužnosti koji se vežu uz neku funkciju, čime se osigurava ostvarenje javnog interesa. U svjetlu globalnih **trendova pada povjerenja u političke stranke, političare i politiku općenito**¹, politika upravljanja sukobom interesa shvaća se kao izuzetno pogodan instrument za sanaciju postojećeg stanja. Dodatno tome, dolazi do **ispreplitanja javnog i privatnog sektora** kroz povećanje kompleksnosti njihovih odnosa koji sve češće imaju oblik partnerstava i prijenosa ovlasti (javno-privatno partnerstvo, podugovaranje, prijenos javnih ovlasti, zajednička formulacija javnih politika, itd.). U tim uvjetima, gdje je strukturalno zamućena ta linija razgraničenja između javnog i privatnog sektora, upravljanje sukobom interesa vidi se kao „sigurnosna klauzula“, kako se složeni, razjedinjeni procesi odlučivanja o javnim pitanjima ne bi doživjeli kao poligon za ispunjenje posebnih interesa, a na štetu javnog.

Mediji uspješno podižu razinu čitanosti i gledanosti, prokazivanjem ne samo korupcijskih aktivnosti u politici, već i eklatantnih primjera sukoba interesa. U slučaju Hrvatske, u obzir treba uzeti **rašireni klijentelizam** prepoznatljiv u postojanju skrivene, neformalne razine odlučivanja i prešutnog sustava razmjene usluga, te **niz korupcijskih rizika koji se sustavno ne prepoznaju**, što je sve dodatno doprinijelo znatnom padu povjerenja građana u tijela javne vlasti. Većina korupcijskih slučajeva u Hrvatskoj u svojoj biti ima neupravljeni sukob interesa, potvrđujući time da **sukob interesa** uistinu jest **plodno tlo za korupciju**. Iz ovih razloga politika upravljanja sukobom interesa postaje sve relevantnija u nizu zemalja, pa tako i u Hrvatskoj.

¹ "Percepcija korupcije i stvarni doticaj građana s korupcijom", istraživanje provedeno za Ministarstvo pravosuđa RH u sklopu projekta IPA 2007 "Jačanje međuagencijske suradnje u borbi protiv korupcije"

Što očekujemo od nove politike upravljanja sukobom interesa?

Prema provedenoj analizi GONG-a ključni problem u sustavu upravljanja sukobom interesa u RH je zakonodavni okvir, koji ne stvara podlogu za razvijanje smislene politike upravljanja sukobom interesa. Postojeći Zakon² pronosi pogrešno shvaćanje sukoba interesa koje tendira kriminalizaciji sukoba interesa, a takva je negativna ocjena zakona vidljiva i u ukidanju neustavnih ovlasti Povjerenstva odlukom Ustavnog suda. Također, ovakvo neshvaćanje sukoba interesa rezultira korištenjem strogih sankcija i strogih instrumenata, a zanemaruju se mehanizmi upravljanja sukobom interesa kao i meki instrumenti koje se baziraju na samopodvrgavanju etičkim standardima. Zakon je manjkav i po tome što su njegovi **obveznici isključivo državni dužnosnici**, pri čemu čak nije ni jasno tko se sve može smatrati dužnosnikom. Ovo ima negativne posljedice za osvještavanje hrvatske javnosti o kompleksnom problemu sukoba interesa, iz kojeg nije izuzet nitko sudjeluje u odlučivanju o javnim pitanjima, budući da su prisutna tumačenje kako se nositelji nekih javnih funkcija ne mogu naći u sukobu interesa ukoliko izrijeком nisu obveznici Zakona.

GONG stoga predlaže temeljite izmjene Zakona o sprečavanju sukoba interesa kojima će se afirmirati shvaćanje sukoba interesa kao očekivane situacije kojom se može i mora upravljati, a u kojoj se često nalaze osobe koje djeluju u javnoj i poslovnoj sferi te imaju razgranate društvene mreže i ambicije, a time i niz materijalnih te posebice nematerijalnih interesa. Ono što je svrha upravljanja sukobom interesa je pravodobno prepoznavanje rizika koji nosi istodobna prisutnost javnih i privatnih (ili posebnih interesa) po obavljanje javnih zadaća, u vidu iskušenja pa i pritisaka koji mogu voditi spram zlouporaba ovlasti te nezakonitog ili nečasnog priskrbljivanja privatnih koristi za sebe ili povezane osobe. **Od presudne je važnosti da sustav upravljanja sukobom interesa, umjesto stvaranja tabua, potakne sve sudionike u javnim poslovima da sami preuzmu odgovornost za svoje interese i lojalnosti kao i za dojam koje njihovo djelovanje stvara o institucijama vlasti u cjelini.** Stoga kao krajnju svrhu politike upravljanja sukobom interesa postavljamo izgradnju povjerenja javnosti u institucije vlasti, **uz posebnu pažnju ne samo na korupcijske, već i na reputacijske rizike** koje nose situacije potencijalnog, prepoznatog i stvarnog sukoba interesa.

Novi zakon, kao okosnica nove politike upravljanja sukobom interesa treba ići u dva smjera.

Prvo, treba zaustaviti kriminalizaciju sukoba interesa putem **uvođenja mekih instrumenata koji se baziraju na samopodvrgavanju** od strane nositelja javnih funkcija, putem uvođenja prakse izricanja **mekih sankcija**, no osnaženu **internalizacijom novih etičkih standarda kroz procese edukacije i participativnog procesa izrade etičkih kodeksa.** Time će se u prvom redu potaknuti razvoj institucionalnih rutina, a dugoročne i kulture **upravljanja situacijama sukoba interesa**, nešto što u ovom trenutku nedostaje hrvatskom sustavu. Sasvim jednostavno rečeno, potrebno je poticati samoevaluaciju konstelacije privatnih odnosa nositelja javnih funkcija za koje se sumnja da bi mogle utjecati na profesionalno obavljanje dužnosti. **Povjerenstvu stoga treba dati široko diskrecijsko pravo** kako bi se osiguralo da odabrana sankcija bude razmjerna propustu nositelja javne funkcije.

Drugo, sustavom upravljanja sukoba interesa potrebno je **obuhvatiti sve javne funkcije i to široko shvaćene** ne s obzirom na status već na funkciju u procesu odlučivanja i provedbe javnih politika. Obveznici zakona moraju biti dužnosnici, državni službenici, lokalni službenici, zaposlenici u agencijama, djelatnici u javnim ustanovama, suci, državni odvjetnici, zaposlenici državnih i lokalnih javnih tvrtki ne neprofitnih organizacija s javnim funkcijama ili ovlastima – ukratko **sve osobe koje se nalaze na funkcijama kojima se ostvaruje javni interes.** Uz to, primjena mehanizama upravljanja u sukobom interes treba biti obvezujuća i za sve osobe koje su ponekad ili privremeno, kao vanjski dionici, uključene u javno upravljanje i odlučivanje (npr. članovi mješovitih radnih skupina o izradi

² Zakon o sprečavanju sukoba interesa (NN 26/11, 12/12)

zakona ili povjerenstava za dodjelu potpora). **Smatramo da bi ovakvo zakonsko rješenje uvelike olakšalo aktivnosti i kampanje kojima je cilj osvještavanje problema sukoba interesa, kako onih usmjerenih prema nositeljima funkcije javne vlasti, tako i onih usmjerenih prema građanima.**

Prioritetno područje za razvoj mehanizma i dobrih praksi upravljanja sukobom interesa treba biti lokalna razina vlasti. Gotovo može reći da postoji rašireno mišljenje svih relevantnih dionika kako je korupcija na lokalnoj razini iznimno raširena zahvaljujući postojanju klijentelističkih odnosa. Dodatno tome, odluke koje se donose na lokalnoj razini imaju manju razinu općenitosti negoli odluke donesene na nacionalnoj razini. Budući da se odluke na lokalnoj razini češće tiču manjeg broja ljudi koji su međusobno višestruko povezani samim time što žive i djeluju u manjim zajednicama, povećavaju se statističke šanse pojavnosti sukoba interesa.

Za koje sve institucije, odnosno sektore, ili područja djelatnosti treba razviti institucionalno specifične sustave upravljanja sukobom interesa, ostavljamo kao otvoreno pitanje. No, ističemo da je ovo neophodno napraviti u pravosuđu i državnom odvjetništvu, te za službeničku djelatnost. Pritom ističemo kako **ove preporuke ne treba shvaćati kao zahtjeve GONG-a** upućene nositeljima funkcija tijela javne vlasti, **već kao početni GONG-ov doprinos za participativne procese izrade etičkih kodeksa uz popratne provedbene akte**, putem kojih će se kroz usuglašavanje i razmjenu argumenata definirati novi etički principi i poželjni instrumenti za osiguranje njihove dosljedne i proaktivne primjene.

Kako vidimo ulogu Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa?

Smatramo da bi Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa trebalo imati snažnu, krovnu ulogu osiguranja kvalitete podsustava upravljanja sukobom interesa, na razini pojedinih grana vlasti, razina odlučivanja i pojedinih institucija, pa i društvenih sektora. Predlaže se zahvaćanje svih javnih funkcija putem **kreiranja institucionalno specifičnih sustava upravljanja sukobom interesa. Naime, jedno centralno tijelo** ne može biti direktno zaduženo za upravljanje ovim sustavima, budući se radi o mnogobrojnim područjima djelatnosti u koje je uključeno nekoliko desetaka tisuća nositelja javnih funkcija vlasti. Nadalje, **sustavi upravljanja sukobom interesa trebaju biti prilagođeni institucionalnim specifičnostima** kako bi se povećale šanse za njihovu učinkovitost. Radni procesi, institucionalni okvir, sadržaji javnih odluka, ovlasti institucija, konkretne situacije sukoba interesa bitno se razlikuju od ustanove do ustanove, te ih stoga nije uputno zahvaćati općenitim pravilima i normama unutar centraliziranog sustava sukoba interesa s jednim nadležnim tijelom. **Konačno, svrha politike upravljanja sukobom interesa je razvoj kulture odgovornosti za javni interes, a ne njezina prijenosa na jednu centralnu, nadzornu instancu.**

U ovakvom sustavu upravljanja sukobom interesa Povjerenstvo bi imalo ovlast **davanja neobvezujućih smjernica i mišljenja**, no također u slučaju potrebe i **moćnost snažne intervencije u uspostavljene sustave** (u vidu **obvezatnih uputa, stavljanja veta na odluke ili odredbe** institucionalno specifičnih etičkih tijela, itd.). Predlaže se da svaki od sustava razvije **vlastiti etički kodeks ili drugi samoregulatorni akt**, koji nužno mora imati definiran provedbeni mehanizam, time što će se formirati **ново etičko tijelo** ili će se ovlasti dodijeliti već nekoj postojećoj instanci. **Posebnu pažnju treba obratiti na proces izrade etičkih kodeksa kako ne bi ostali mrtvo slovo na papiru koje ne mogu poslužiti kao orijentir za ponašanje, što je sasvim realna opasnost.** Participativnim procesom izrade etičkih kodeksa, u kojeg su uključeni obveznici kodeksa ali i relevantni dionici, doprinosi se jačanju osjećaja vlasništva onih na koje se kodeks odnosi, nudi se prilika za samokritičko promišljanje o otvorenim etičkim pitanjima u struci ili instituciji, a ujedno omogućuju istim obveznicima kodeksa i **uvid u izvanjsku percepciju** spomenutih etičkih dilema. Sve ovo u konačnici doprinosi povećanju izgleda za većom učinkovitosti specifičnih sustava koji se moraju bazirati ponajprije na osvještavanju i internalizaciji etičkih principa, a tek potom na sankcioniranju. **Ovaj pristup upravljanju sukobom interesa počiva na ideji krovnog zakona koji bi obvezao institucije u**

javnom sektoru na razvoj samoregulacije u području upravljanja sukobom interesa. Time je on primjenjiv i na visoko autonomne sustave poput akademske zajednice, pravosuđa, medija pa čak i civilnog društva (koje se financira iz javnih izvora ili dobrovoljno sudjeluje u provedbi javnih politika).

Povjerenstvo osim osiguranja kvalitete institucionalno specifičnih sustava upravljanja sukobom interesa **treba zadržati ovlast upravljanja sustavom sukobom interesa kojim su obuhvaćen što širi krug dužnosnika**, što je bitno za vidljivost i demonstraciju ispravnog pristupa sukobu interesa ali i za izgradnju kulture osobne političke odgovornosti. Imajući ovo na umu, daljnje zakonske izmjene koje se tiču dužnosnika vezane su uz **uvođenje novih instrumenata politike upravljanja sukobom interesa**. Uz postojeće imovinske kartice predlaže se **obveza deklariranja nefinancijskih interesa**, koji bi skupa s imovinskom karticom sačinjavali **izjavu o sprečavanju sukoba interesa koju bi dužnosnici ispunili prilikom preuzimanja javne funkcije**. Ukoliko ne postoji mogućnost nadzora i kontrole imovinskih kartica gubi se njihov smisao. Predlaže se stoga **osmišljavanje zasebne procedure u kojoj bi na periodičnoj bazi koordinirana tijela javne vlasti provjeravala istinitost i točnost informacija navedenih u imovinskim karticama**. Snažan instrument u razgradnji klijentelističkih odnosa i unižavanja bitnosti skrivene, neformalne razine odlučivanja je **registar poslovnih sastanaka**. Registar bi po službenoj dužnosti vodili službenici/zaposlenici neke institucije, te bi bio nadopunjen od strane dužnosnika sa informacijama o sastancima odrađenima izvan radnog vremena. U kombinaciji sa izjavom o sprečavanju sukoba interesa, registar poslovnih sastanaka mogao bi snažno **potaknuti promišljanje dužnosnika o primjerenosti ostvarenih neformalnih kontakata**, koji u Hrvatskoj nisu samo povod za sumnju u službeno obavljanje dužnosti, već su i jedan od rasadnika korupcijskih aktivnosti.

Što je još posebno korisno kao instrument upravljanja sukobom interesa?

Za vlasničke udjele u tvrtkama koji omogućuju utjecaj na poslovnu politiku tvrtke ili u slučaju porasta vrijednosti tvrtke omogućuju iznimnu financijsku korist predlaže se **instrument obveze prodaje vlasničkih udjela**. Za vlasničke udjele koji su rezultat osobne strategije investiranja koja tendira diversifikaciji portfelja i rezultira većim brojem manjih udjela koji ne omogućuju značajnu financijsku korist u slučaju porasta vrijednosti jedne tvrtke predlaže se **instrument prijenosa upravljačkih prava**. Bitno je istaknuti kako **postoje brojne situacije u kojima prijenos upravljačkih prava ne rezultira odstranjenjem financijskog interesa**, a zbog legalnosti i zakonitosti ovakvog rješenja dolazi do pada povjerenja građana. Predlaže se jasnije zakonsko reguliranje pitanja povlaštenih informacija, no možda važnije od toga je u procesu izrade etičkih kodeksa **navesti realne oblike povlaštenih informacija sa kojima se susreću pojedine kategorije dužnosnika, u cilju njihova osvještavanja i educiranja**. Pitanje **naknadnog zaposlenja dužnosnika** dobiva na važnosti u svim zemljama uslijed povećanja kompleksnosti odnosa javnog i privatnog sektora, koje se između ostalog odlikuje i višim razinama mobilnosti osoba između ovih dvaju sektora. Kod **naknadnog zaposlenja**, iznimnu pažnju treba usmjeriti na **dužnosnike i zaposlenike regulatornih agencija** – oni raspolažu povlaštenim informacijama, nakon odlaska s javne funkcije mogu ostvariti utjecaj putem poznanstava, obećanjem naknadnog zaposlenja vrlo jednostavno se može utjecati na sadržaj regulatornih odluka koje su od iznimnog značaja za čitavi sektor.

Mehanizam samoisključenja iz procesa donošenja odluka je instrument politike upravljanja sukobom interesa *par excellence*, budući se bazira na kontinuiranoj samoprocjeni dužnosnika o konstelaciji vlastitih privatnih interesa te prepoznavanju situacije u kojima oni mogu utjecati na službeno vršenje dužnosti, do čega može doći jedino ako postoji visok stupanj osviještenosti i duboka internalizacija etičkih principa. Potrebno je osvijestiti ne samo dužnosnike, već i službenike da ovaj mehanizam treba primjenjivati u zakonodavnim procesima (zakonodavne inicijative, izmjene zakona), policy procesima (razrada policy opcija, policy savjetovanje, formulacija javnih politika), kadrovskim odlukama, procesima odlučivanja u kojima se raspolaže javnim resursima (natječaji, koncesije, podugovaranje, javna nabava), ali naravno i u svim drugim radnim procesima u nekoj instituciji.

Ovaj je instrument posebno prigodan za javne službenike. Za razliku od dužnosničke razine, **internim organizacijskim dokumentima može se na jednostavan način definirati kriterije i mehanizme samoisključenja, kao što je vrlo jednostavno pronaći zamjenu – osobu na istoj razini odgovornosti unutar neke ustanove.** Uz to, moguće je odrediti i kriterije za neprihvatljivu internu komunikaciju (zagovaranje) i prijenos informacija o postupcima odlučivanja gdje je moguć (ili prisutan) sukob interesa. Kako je istaknuto prethodno, ovaj instrument počiva na samorefleksije i pravovremenom prepoznavanju sukoba interesa, uslijed kojeg slijedi samoisključenje. Za ovo je potrebno **duboko shvaćanje problematike sukoba interesa koje se može postići edukacijom i participativnim procesom izrade etičkih kodeksa.** Za razliku od dužnosnika, edukaciju službenika je daleko lakše provoditi budući da se dulje vrijeme zadržavaju u sustavu te već postoje javna tijela koje provode razne vidove edukacije službenika. **Prioritetno područje djelovanja trebaju biti službenici koji raspolažu s javnim resursima** – odluke o natječajima za sredstva i potpore, javna nabava, dodjela koncesija, podugovaranje, investicijski projekti itd. Naime, sukob interesa koji rezultira financijskom koristi oblik je sukoba interesa koji stubokom uništava javno povjerenje. Međutim potrebno je na dnevni red staviti i pitanje neovisnosti o posebnim interesima u pripremi zakona i politika, što će dobiti na važnosti u kontekstu višerazinskog odlučivanja na relaciji nacionalnog i EU zakonodavstva. Pri čemu je potrebno i razviti i standarde komunikacije s predstavnicima interesnih skupina, što se odnosi i na otvorno pitanje regulacije lobističkih aktivnosti.

Za najviši ešalon državnih službenika potrebno je dodatno razmotriti instrument naknadnog zaposlenja, te razviti elemente nadzora provedbe ovog instrumenta što se pokazalo iznimno zahtjevnim problemom i u drugim zemljama.

Na kraju, želimo istaknuti da politiku upravljanja sukobom interesa potrebno prilagoditi specifičnostima političke kulture, ali i kulturnom kontekstu općenito, budući da postoji opasnost da prestroge norme ne bivaju provođene. Ovo možda pojava više vrijedi ponajprije za **politiku primanja darova.** Negativne učinke davanja i primanja poklona moguće je sanirati putem obveze deklariranja primljenih poklona, definiranja najviše prihvatljive vrijednosti poklona, ili nekim još mekšim i inovativnijim mehanizmima (poput npr. lutrije u kojoj svaki zaposlenik može dobiti poklon kojeg je primio njegov kolega). Moguće je očekivati da će participativni proces razmatranja etičkih dilema s kojima se službenici suočavaju u svom radu rezultirati definiranjem potrebe za složenijim reformskim procesima. Uslijed odgađane reforme državne uprave, **potrebno je omogućiti da se provedu barem oni elementi reforme nužni za uspostavljanje smislenog sustava upravljanja sukobom interesa službenika.**

Upravljanje sukobom interesa u pravosuđu?

Analiza stanja u pravosuđu ukazuje na nužnost hitnog djelovanja radi povećanja javnog povjerenja u suce, sudstvo i pravosudnu granu vlasti općenito. Naime, prema recentnim istraživanjima javnog mnijenja, postoji visoka razina percepcije korupcije među sucima i sudstvom, korumpirani suci se prepoznaju kao jedna od najvećih opasnosti za društvu, a s druge strane, stvarni doticaji građana s korupcijom u pravosuđu su iznimno rijetki. Jedan od ciljeva reformi u pravosudnom sektora mora biti podizanje razine javnog povjerenja. Politika upravljanja sukobom interesa odnosno uvođenje novih instrumenata ove politike čini se stoga kao najprikladniji alat. **Predlaže se razvijanje dodatnih internih mehanizama koji se baziraju na zakonom propisanoj obvezi sudaca da procjenjuju postoje li okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristranost.**

Dakle, novina u iznesenom prijedlogu je **obveza suca da upozna stranke u sporu i njihove odvjetnike sa interesnim povezanostima,** budući da je do sada sudac donosio samostalnu procjenu postojanja upitnih okolnosti o kojima bi obavještavao samo više instance unutar sudskog sustava.

Potrebno je donijeti i odluku o modalitetu ovog obavještanja – pismenim ili usmenim putem. Ukoliko postoji neupravljeni sukob interesa suca, neovisno o tome u kojoj je mjeri sudska presuda pravična, razborita, razmjerna ili legalna (pa čak i potvrđena od viših sudskih instanci), stvara se osjećaj nepravičnosti sudske odluke kod stranke koja sumnja u profesionalno obavljanje dužnosti suca zbog interesne povezanosti sa drugom strankom u sporu. Zabrinjavajuće je da DORH na godišnjoj bazi odbacuje velik broj kaznenih prijava podnesenih upravo od strane ovakvih nezadovoljnika, koji traže kazneno gonjenje svih uključenih u sudski spor (od odvjetnika do sudaca Vrhovnog suda). Postaje jasno da je važnije od procjene suca nalazi li se u percipiranom sukobu interesa procjena samih stranaka u sporu. **U slučaju efikasnog deklariranja interesne povezanosti sudaca, moguće je da ovo postane dodatni kriterij u postupku dodjele slučajeva.**

Smatramo da je **uvođenje imovinskih kartica sudaca snažan iskorak u povećanju transparentnosti pravosuđa**, te je instrument kojeg i nadalje treba zadržati. Posebnu pažnju treba posvetiti **participativnom procesu izrade etičkog kodeksa** kojim bi se razmotrile neke otvorene etičke dileme koje neosporno postoje u pravosuđu (npr. kako postupiti u slučaju kada kolega sudac traži blažu kaznu za osobu koju poznaje), ali isto tako omogućilo sucima da dobiju uvid u izvanjski pogled na njihovu struku.

Za najviši ešalon nositelja funkcija javne vlasti u pravosuđu i državnom odvjetništvu predlaže se **obveza deklariranja interesne povezanosti s pripadnicima političke i poslovne elite**. Moguće je da ovaj tip izjava nije u potpunosti javan, no da se neovisno o tome dostavi Povjerenstvu koje bi tada imalo mogućnost savjetovanja i davanja preporuka za postupanje, ukoliko to smatra nužnim. Bitno je istaknuti kako osobe koje se nalaze na vrhu hijerarhijske strukture ovih sustava teško obuhvatiti sustavom upravljanja sukobom interesa koji se istovremeno odnosi na niže rangirane osobe. Opasnost od raspolaganja osobnim utjecajem u sustavu upravljanja sukobom interesa je sasvim realna, stoga je uputno razmotriti ovaj prijedlog koji se odmiče od principa samoregulacije.

Zbog specifičnosti pravosuđa kao autonomne grane vlasti, predlaže se iznimno malen broj zakonom određenih mjera koje se odnose na pravosuđe, s fokusom na jačanje nadležnosti i odgovornosti Državnog sudbenog vijeća za razvoj djelotvornih mehanizama na razini sudova i nadzor nad primjenom tih mehanizama od strane pojedinačnih sudaca. Naime, možemo očekivati da bi uloga Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa, kao osigurača ukupnog kvalitete sustava upravljanja sukobom interesa mogla naići na otpor u pravosudnim krugovima odbačena kao neustavno rješenje, kao što je do sada s istim argumentom bilo kritizirano uvođenje imovinskih kartica sudaca ili zahtjevi za uvođenjem nekog oblika nadzora nad radom DORH-a. **Stoga predlažemo da se što prije otvori dijalog na relaciji DSV-a, Ministarstva pravosuđa i Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa o tome kako unaprijediti aktualni pristup sukobu interesa u pravosuđu, što je nužno za uspješnost poduzetih reformi i jačanje javnog povjerenja u vladavinu prava u Hrvatskoj.**